

68. výroční konference ČUS – tiskové zprávy

U příležitosti konání 68. výroční konference ČUS byly vydány dvě tiskové zprávy, které byly citovány v tištěných i online médiích:

Rakovinu prostaty lze zdědit – upozorňují urologové

Praha, 13. 10. 2022 – Má to v genech. Tohle úsloví se bohužel může vztahovat i na onemocnění rakovinou prostaty. Podle lékařů je až 10 % případů dědičných, zasažení muži navíc karcinomem trpí dříve a nádory jsou agresivnější. Postupně se však vědcům daří odhalovat jednotlivé geny a mutace, které nemoc způsobují a jež se předávají přes generace. To by do budoucna mělo nejen pomoci varovat potenciální pacienty, ale v případě pozitivního nálezu zvolit tu nejúčinnější léčbu podle jednotlivých genů. I o tom se bude hovořit na 68. výroční konferenci České urologické společnosti, který startuje 19. října v Olomouci.

„Doposud jsme věděli, že u mužů, kteří mají dva a více přímých příbuzných, kteří rakovinou prostaty onemocněli, je vysoká pravděpodobnost výskytu jak u nich, tak u dalších potomků. Teď se nám postupně daří odhalovat jednotlivé geny a jejich mutace, které tuto nemoc způsobují,“ říká prof. MUDr. Marek Babjuk, CSc., děkan 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy a člen výboru České urologické společnosti (ČUS) ČLS JEP. Jedním z těchto genů je podle něj tzv. BRCA2 gen, jehož mutace u žen způsobuje rakovinu prsu. *„Bohužel u rakoviny prostaty není situace tak jednoznačná. Genů, které se mohou s rakovinou pojít je více. Co však víme je, že u pacientů, kteří mají onemocnění ,v rodině‘ se rakovina může objevit výrazně dříve, už mezi čtyřicátým a padesátým rokem. A zpravidla bývá nádor i*

agresivnější, což znemožňuje běžný léčebný postup,” vysvětluje prof. Babjuk. Lékaři v rané fázi nádoru zpravidla pozorují pacienta a změny jeho nádoru. Testování na přítomnost specifických genů z krve je podle odborníků stále v začátcích, nicméně do budoucna podle nich bude hrát v boji s rakovinou prostaty obrovskou roli. „Známa přítomnost mutací již nyní ovlivňuje naše rozhodnutí u nálezů ohraničeného na prostatu. Existují již také některé formy cílené léčby pokročilého onemocnění, které jsou u pacientů s prokázanými mutacemi velmi účinné. Předpokládáme, že se tyto možnosti budou dále rozšiřovat. I proto je důležité, aby muži s výskytem onemocnění v rodině nepodceňovali prevenci a umožnili tak lékařům včas zasáhnout,” nabádá prof. Babjuk.

Rakovina prostaty se však stále v největší míře týká pacientů, kteří žádné případy v rodině nemají – diagnózu rakoviny prostaty si u nás každoročně vyslechne přibližně 8 000 mužů. U přibližně 10–15 % z nich se pak vyskytuje agresivní forma nádoru. „Nádory prostaty se obvykle týkají mužů po padesátce, zprvu se nijak neprojeví, jsou tzv. asymptotické. Přibližně 70 % těchto nádorů roste pomalu, ale když už se ohlásí obtížemi, může být na kompletní odstranění pozdě. To se týká asi 20 % pacientů,” říká prof. MUDr. Roman Zachoval, Ph.D., MBA, předseda ČUS. Klíčová je proto podle něj prevence, která by se správně měla týkat každého muže po padesátce. Základní vyšetření provádí praktický lékař, který v moči změří hladinu tzv. prostatického specifického antigenu (PSA). Pokud je zvýšená, může to signalizovat nádorové onemocnění.

V Česku podle prof. Zachovala stále umírá na rakovinu prostaty asi 1500 pacientů ročně. I proto urologové dlouhodobě volají po zavedení screeningového programu, který by umožnil nádory prostaty objevovat v raných fázích onemocnění, kde jej lze léčit prakticky bez následků. Plošný screening karcinomu prostaty zavedlo například Švýcarsko, Švédsko, Německo nebo Nizozemsko. „Čísla z těchto zemí ukazují, že se snaha o časný záchyt rakoviny vyplatí. Naopak v USA, kde screening v roce

2012 pozastavili, významně stoupla úmrtnost a výskyt pokročilých stadií nemoci,” doplňuje prof. Zachoval.

Podle urologů nyní žije v Česku přibližně 60 000 mužů, kteří se s nádorem v nějaké fázi léčí nebo léčili. Nejvíce nemocných je v Praze, Jihomoravském a Moravskoslezském kraji. Obecně platí, že vyšší riziko výskytu je ve vyspělých zemích. Ve srovnání s ostatními evropskými zeměmi je Česko šesté, co se počtu nemocných týče. Ve světě je na třináctém místě.

Chlapcům hrozí náhlé poškození varlete, upozorňují lékaři. Může způsobit neplodnost.

Praha, 13. 10. 2022 – Až u 40 % neplodných párů je příčina této neplodnosti na straně muže a její kořeny mohou sahát podle urologů již do doby dospívání. Nejčastěji se jedná o křečové žíly na varleti, tzv. varikokélu, nebo také o torzi varlete, kterou odborníci přirovnávají k infarktu. Všechny tyto potíže lze v mládí úspěšně léčit, a k poškození plodnosti tak nemusí vůbec dojít. Téma bude rezonovat v rámci bloku dětské urologie na letošní Výroční konferenci České urologické společnosti, která začíná ve středu 19. října v Olomouci.

„Neplodnost mužů má často původ už v dětství a dále v dospívání, kdy se chlapecké tělo začíná měnit. Pohlavní ústrojí roste, vyplavuje se více hormonů, a mladým mužům tak hrozí řada nemocí, se kterými se před pubertou zpravidla nesetkáváme,” říká doc. MUDr. Radim Kočvara, CSc., z Všeobecné fakultní nemocnice Praha, který se specializuje na dětskou urologii. Nejčastější zdravotní komplikací, která se objevuje u dospívajících chlapců, je tzv. varikokéla. Projevuje se křečovými žilami u levého varlete. V pubertě totiž varlata výrazně zvětšují svůj objem, zvyšuje se v nich průtok krve, a

tím i tlak v žilách. „U varikokély jsou typicky rozšířeny žíly odvádějící krev z levého varlete, rozšíření připomíná běžné ‚křečové žíly‘ na dolních končetinách. Tyto rozšířené žíly jsou přeplněny hromadící se krví a asi u 20 % dospívajících vede onemocnění k poruše funkce varlete takového stupně, že tito chlapci mají později problémy s plodností. Naší snahou je rizikové pacienty identifikovat a léčit dříve než v dospělosti. Jde o častou nemoc, kterou trpí každý 6. až 7. chlapec,“ vysvětluje dětský urolog MUDr. Marcel Drlík, FEAPU, z Všeobecné fakultní nemocnice Praha.

Nejčastěji varikokélu nalezne pediatr při preventivní prohlídce, nahmatat si ji ale mohou i sami pacienti. V obou případech je nutné navštívit dětského urologa, který chlapce vyšetří. „Pokud si hoch v šourku nahmatá útvar, který tam dříve nebyl, nemusí jít vždy jen o varikokélu. Kromě varikokély může jít například o nádor varlete, se kterým se v tomto věku také setkáváme. Chlapci se však stydí o svých problémech mluvit a mohou je před rodiči měsíce skrývat. Situace je zvláště komplikovaná u hochů, kteří žijí sami s matkou a nemají v okolí muže, s nímž by se poradili. Proto je tolik důležité preventivní vyšetření u pediatra, ale i poučení chlapců, aby včas upozornili na změnu při pohmatu varlete,“ upozorňuje doc. Kočvara. Varikokélu lze operovat i v dospělém věku, kdy muže k lékaři přivede bolest nebo potíže s plodností. „Předpokládáme ale, že by byla úspěšnost léčby vyšší, kdybychom rizikové muže operovali už v pubertě,“ říká MUDr. Drlík.

Křečové žíly a nádory varlete nejsou jedinou nástrahou, která na varlata dospívajících chlapců číhá. Nebezpečná a velmi bolestivá je také torze semenného provazce, kterou urologové přirovnávají k infarktu varlete. Varle se v šourku otočí kolem své osy, tím se zaškrtí jeho cévy a přeruší se přísun krve. „Chlapec ucítí náhlou a silnou bolest v šourku či v tříse. Typicky se tak stane po fyzické aktivitě, při skoku do studené vody nebo v noci, kdy chlapce bolest probudí. Je nutné jet

ihned na urologii, kde lékař varle chirurgicky ,rozmotá'. Pokud k operaci nedojde do čtyř až šesti hodin po začátku potíží, šance na záchranu varlete rychle klesá. U těch, kteří přijdou pozdě, dojde k nevratným změnám a varle odumře. Každá minuta je v tomto případě zásadní, podobně jako u infarktu," popisuje MUDr. Drlík.

Odborníci se shodují na tom, že zatímco dospívající dívky jsou v pubertě pod dohledem gynekologa, chlapci tuto možnost nemají. Z toho důvodu je u nich prevence rozvoje urologických nemocí obtížnější. „Základní informace o samovyšetření a rizicích urologických nemocí by proto měl chlapcům sdělit pediatr," říká prof. MUDr. Roman Zachoval, Ph.D., MBA, předseda České urologické společnosti (ČUS) ČLS JEP. Urologické obtíže u chlapců budou lékaři řešit na letošní výroční konferenci České urologické společnosti v Olomouci, kde také představí knihu Dětská urologie od doc. Kočvary a MUDr. Drlíka. „Konečně, poprvé po 70 letech, tak dostanou naši urologové, dětští chirurgové, dětští nefrologové, pediatři a další kolegové řešící urologické problémy u dětí kvalitní zdroj informací shrnující v českém jazyce současné znalosti o tomto oboru," dodává doc. Kočvara.

0 České urologické společnosti

Česká urologická společnost (ČUS) sdružuje lékaře, kteří se věnují prevenci, diagnostice, léčbě a výzkumu nemocí v oblasti urologie. Podporuje a zastupuje zájmy oboru a své delegáty vysílá do výborů a poradních orgánů Ministerstva zdravotnictví ČR. Je součástí České lékařské společnosti.

Více informací je na www.cus.cz a na www.muziprotirakovine.cz.

Kontakt pro novináře:

Vojtěch Šprdlík, vojtech@mavepr.cz, +420 721 463 122

Mgr. Dominika Cardová, cardova@mavepr.cz, +420 728 297 868